



Свідоцтво про державну реєстрацію  
друкованого засобу масової інформації  
ІФ № 580 - 148Р від 24. 11. 2011 р.

## **Виключення учасника з ТОВ: окремі аспекти правового регулювання**

На сьогодні неможливо заперечити тезу про те, що попри певні «слабкі місця» Закону України «Про товариства з обмеженою та додатковою відповідальністю», законодавець пропонує значний обсяг диспозитивності у регламентації корпоративних правовідносин, запроваджує прозоре корпоративне управління вітчизняних корпорацій в організаційно-правовій формі ТОВ та ТОВД.  
*стор. 8*



## **VIII Всеукраїнський конкурс наукових робіт з корпоративного права**

### **Події, пов'язані з грантом Жана Моне «Commercial Law of the European Union»**

### **Правовий статус криптобірж за «криптовалютними законопроектами»**

Криптовалюта та блокчейн-технології сьогодні суттєво змінюють економічну і соціальну сферу по всьому світу. На фоні глобальної популярності, до Верховної Ради України було внесено на розгляд два профільні законопроекти – Проект Закону про обіг криптовалюти в Україні № 7183 від 06.10.2017 р. та альтернативний Проект Закону про стимулювання ринку криптовалют та їх похідних в Україні № 7183-1 від 10.10.2017 р.

У законопроектах робиться спроба закріпити правові основи регулювання статусу криптовалюти в Україні, правовідносин, пов'язаних з її зберіганням, обігом тощо. Особливої уваги заслуговує позиція ініціаторів законопроектів щодо вирішення питання правового статусу криптобірж.  
*стор. 10*



### **Наші координатори**

ЛОГВИНОВА Марія Володимирівна, СІЩУК Ліліана Василівна,  
МИКИТИН Юрій Іванович,  
ЗОСУЛЯК Ольга Ігорівна, ЗІНИЧ Любомир Васильович,  
ШПІЛЯРЕВИЧ Вікторія Вікторівна, СХАБ-БУЧИНСЬКА  
Тетяна Ярославівна, ГРИШКО Уляна Петрівна,  
КОЗИЧ Ігор Васильович, КВАСНИЦЯ Степан Мирославович

### **Хто ми? Редколегія**

Харшин Марія ПР-41, Яшан Вікторія ПР-41, Глеб Юлія-Віра ПР-31, Максилевич Андрій МП-12,  
Гаранько Владислав МП-12, Пригода Тетяна ПР-24, Алоштон Аліна ПР-31, Вовк Вікторія ПР-32

• Офіційний сайт – [www.law.pu.if.ua](http://www.law.pu.if.ua)

• Прикарпатський правничий клуб у Facebook - <http://www.facebook.com/pr.law.club>

• Юр ТВ на Youtube <http://www.youtube.com/user/TvFemida>



**Події, пов'язані з грантом Жана Моне  
«Commercial Law of the European Union»**

Уже рік як в межах Юридичного інституту впроваджується проект Жана Моне «Commercial Law of the European Union». За цей час пророблено чимало. Студенти отримали змогу прослухати лекції провідних професорів з Польщі та Австрії. Так, в травні 2019 року лекції проводила завідувач кафедри комерційного права факультету права та адміністрації Університету Гданська проф. Кручалак-Янковська. Науковець вважається провідним спеціалістом у сфері правового регулювання банкрутств та реструктуризації в Польщі. А зовсім нещодавно лекції читав директор Інституту корпоративного та комерційного права юридичного факультету Університету Карла та Франца (Грац, Австрія) проф. Томіслав Боріч. Участь міжнародних фахівців дозволила значно покращити науково-методичне забезпечення навчального курсу «EU Commercial law», урізноманітнити лекційний матеріал, поглянути на проблематику формування та функціонування комерційного права ЄС під іншим кутом зору, з погляду фахівців, які безпосередньо вирішують проблеми гармонізації національного комерційного права до стандартів права ЄС. І це лише

незначна частина заходів. В рамках проекту стало можливим комплексне дослідження комерційного права ЄС Словаччини; в бібліотеці Інституту комерційного та міжнародного приватного права Макса Планка (Гамбург, Німеччина) вивчалася корпоративного права країн Східної Європи.



For a year Jean Monnet Project «Commercial Law of the European Union» has been implemented within the Law Institute. Much has been done during this time. Students had the opportunity to listen to lectures by leading professors from Poland and Austria. In May 2019, lectures were delivered by the Head of the Department of

Commercial Law, Faculty of Law and Administration, University of Gdansk, Prof. Kruchalak-Yankovska. The scientist is considered to be a leading specialist in the field of bankruptcy regulation and restructuring in Poland. Most recently, the lectures were delivered by Professor of the Institute of Corporate and International Commercial Law of the Law Faculty, KarlFranzen University of Tomislav Boric (Graz, Austria), leading European specialist in the field of Commercial Law of the South-East Europe. Such participation of international experts made it possible to improve the scientific and methodological documentation of the EU Commercial Law course significantly, to diversify the lectures, to look at the issues of formation and functioning of EU commercial law from a different perspective, from the point of view of experts who directly solve the problems of harmonization of national commercial law of their states to the EU law standards. And this is only a small part of the activities.

The project also made it possible to study the commercial law of the EU Slovakia. Also, a comprehensive study of corporate law in Eastern Europe was conducted in the library of the Max Planck Institute for Commercial and International Private Law (Hamburg, Germany).

**Юридична фірма «Процик та Партнери» здійснює господарську діяльність у сфері надання юридичних послуг з 1994 року та спеціалізується на юридичному супроводженні бізнесу в Україні.**

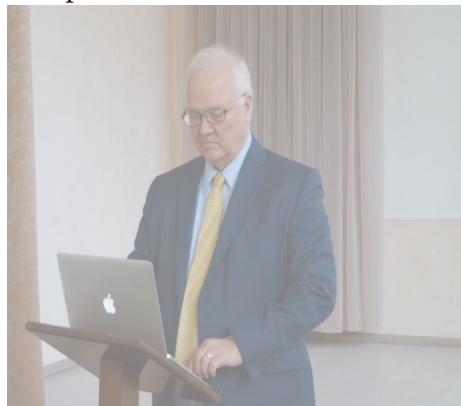
В складі компанії працюють кваліфіковані спеціалісти, які мають ґрунтовну підготовку в різних галузях права та значний досвід практичної юридичної діяльності, завдяки чому сприяють процвітанню бізнесу наших клієнтів.

**Контакти:** Україна, 01034,  
м. Київ вул. Ірининська, 5/24, оф. 94  
Тел: (044) 235 66 55  
E-mail: spartners@spartners.com.ua



**Відбулася відкрита лекція американського юриста і доцента юридичного коледжу Університету Ріджент доктора Джеймса А. Девідса**

12 листопада 2019 року відбулася відкрита лекція американського юриста і доцента юридичного коледжу Університету Ріджент доктора Джеймса А. Девідса на теми: «Етичні проблеми організації і здійснення влади»



В зустрічі з американським професором взяли участь викладачі і студенти навчально-наукового юридичного інституту.



Лектор розглядав моральні засади сучасного правового регулювання, зокрема, історію та виникнення «Загального права» в Англії та США, взаємозв'язок християнського світогляду з засадами сучасного права.



По завершенню виступу присутні мали змогу задати лектору уточнюючі запитання, відбулась дискусія стосовно застосування американського досвіду правового регулювання в Україні.

**Презентація результатів наукових досліджень представників кафедри трудового, екологічного та аграрного права на міжнародній науковій конференції в м. Люблін**

17 жовтня на базі Університету імені Марії Кюрі-Склодовської в Любліні (Республіка Польща) відбулася міжнародна конференція на тему «Національні, європейські, міжнародні стандарти правової охорони тварин». Її метою стало здійснення всебічного аналізу правових приписів, які визначають стандарти гуманітарного захисту різних категорій тварин (диких, свійських, домашніх) за міжнародним, європейським та національним законодавством.



До участі в роботі конференції організаторами були запрошені представники кафедри трудового, екологічного та аграрного права Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника – проф. Надія Кобецька та викл. Леся Данилюк.

Особисту участь у роботі конференції взяла проф. Надія Кобецька, яка була включена в науковий комітет конференції та виступила в пленарному засіданні з доповіддю на тему: «Використання тварин у видовищних заходах: вимоги українського законодав-

ства та практика їх реалізації». В доповіді були підняті актуальні питання гуманного ставлення до тварин, захисту їх від жорстокого поводження; наголошувалося на важливості подальшого аналізу цього питання представниками саме науки екологічного права; аналізувався припис українського законодавства щодо заборони на створення та діяльність пересувних звіринців, пересувних зоопарків та пересувних виставок диких тварин; підкреслювалась особлива роль рішень органів місцевого самоврядування, а також активність громадськості, яка є рушійною силою в питання впровадження в життя законодавчих приписів та притягнення винних осіб до відповідальності.

У межах роботи конференції були заслухані доповіді польських науковців з різних інституцій: Польської академії наук, Університету імені Марії Кюрі-Склодовської в Любліні, Варшавського університету, Ягеллонського університету, Лодзького університету, Вармінсько-Мазурського університету та інших, а також представників України і Естонії з Київського національного університету імені Тараса Шевченка, Національного університету біоресурсів і природокористування України, Таллінського університету.

Результатом роботи конференції буде видання англomовної рецензованої електронної колективної монографії. До монографії подано розділи, підготовлені Н. Р. Кобецькою («Використання тварин у видовищних заходах: вимоги українського законодавства та практика їх реалізації») та Л. Р. Данилюк («Заходи охорони та відтворення мисливських тварин і середовища їх перебування за законодавством України»).

**Студенти  
Івано-Франківський  
адміністративний суд**

06 листопада 2019 року до Івано-Франківського окружного адміністративного суду завітали майбутні правники, студенти 4 курсу Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника, з метою підвищення загального рівня правової культури та набуття студентами необхідного рівня правових знань, формування у них поваги до права, а також побудови правово-

го діалогу між судовою владою та суспільством задля покращення доступу до правосуддя.



Зустріла студентів началь-

ник відділу документально-го забезпечення-канцелярії Іваськевич Христина Павлівна, яка розповіла студентам про організацію роботи суду та як себе поводити у будівлі суду та під час судового засідання.

Також під час даного заходу майбутні юристи мали можливість побувати в залі судових засідань під час розгляду адміністративної справи (головуючий суддя Скільський Іван Ігорович).

Автор ідеї та виконавець к.ю.н. Збирак Т.В.

**VIII Всеукраїнський конкурс наукових робіт**

22 листопада 2019 р. у стінах навчально-наукового юридичного інституту Прикарпатського національного університету ім. В. Стефаника було проведено VIII Всеукраїнський конкурс наукових робіт з корпоративного права.

Захід розпочався з вітальних слів членів журі, а саме: Зеліско Алли Володимирівни, професора кафедри цивільного права, доктора юридичних наук та Сіщук Ліліани Василівни – кандидата юридичних наук, завідувача Лабораторії проблем корпоративного права.

У конкурсі взяли участь 8 студентів, які гідно виступили. Лукашук Уляна, Зайченко Софія, Волощук Катерина, Лисаненко Тетяна представили Галицький коледж імені В'ячеслава Чорновола, Каташинський Євген з Одеського національного університету імені І.І. Мечникова, а також

**з корпоративного права**

Фодчук Ірина, Квітковська Інна та Бабак Віталій представили навчально-науковий юридичний інститут ПНУ ім. В. Стефаника.



Усі обрані та висвітлені теми активно обговорювались учасниками та експертами, адже були надзвичайно цікавими та актуальними.

У підсумку, експерти визначили трьох переможців, які отримали грамоти та подарунки.

Перше місце здобув Каташинський Євген з темою доповіді: «Щодо набуття право-

вого статусу учасника Товариства з обмеженою відповідальністю у зв'язку із спадкуванням ( правонаступництвом)».

Друге місце – Лисаненко Тетяна з темою доповіді: «Проблеми міноритаріїв у публічних акціонерних товариствах. Досвід зарубіжних країн».

Третє місце – Фодчук Ірина з темою доповіді: «Правові механізми протидії рейдерству в Україні».

Опісля нагородження, учасники були запрошені на екскурсію містом, на якій пізнали архітектуру та історію м.Івано-Франківська. Окрім цього змогли неформально поспілкуватись між собою.

Висловлюємо щиро подяку шановним членам журі та учасникам заходу. Також щиро вдячні Дирекції навчально-наукового юридичного інституту за сприяння у проведенні конкурсу.

**Moris Group – це юридична компанія, що надає комплексні кваліфіковані послуги в галузі українського та міжнародного права.**

Представництво в Івано-Франківську  
Україна, 76000, м. Івано-Франківськ  
вул. Чорновола, 23  
тел.: (0342) 77-73-78

Головний офіс у м. Києві  
Україна, 01010, м. Київ  
вул. Московська, 8-6  
тел.: (044) 359-03-05; (044) 359-03-6  
факс: (044) 359-03-05



## Змагання зі слідчих дій

26-27 жовтня 2019 року за ініціативою Хмельницького осередку Ліги студентів АПУ на базі Хмельницького університету управління та права імені Леоніда Юзькова, проводилися VI Всеукраїнські змагання зі слідчих дій ім. Г. М. Рудого. Співорганізаторами VI Всеукраїнських змагань зі слідчих дій ім. Г.М. Рудого виступив Хмельницький осередок громадської організації «Всеукраїнська асоціація кримінального права».



Змагання розпочалися із урочистого відкриття, на якому Голова Хмельницького осередку Ліги студентів АПУ, Євгенія Врублевська, привітала всіх учасників із чудовою нагодою перевірити на практиці свої теоретичні знання, та висловила надію на високу результативність змагань. Також на змаганнях були присутні почесні гості: декан юридичного факультету, кандидат юридичних наук, доцент кафедри кримінального права та процесу Хмельницького університету управління та права Крушинський Сергій Антонович, який побажав кожній команді успіхів та сил для ефективного проведення тих слідчих дій, що були для них попередньо заготовлені.

У змаганнях взяли участь 5 команд з провідних вищих юридичних навчальних закладів України. Кожна команда складалася з 3 учасників, які у ході змагань повинні були показати не тільки знання кримінально-процесуального та матеріального права, але й

продемонструвати в реальних умовах володіння уміннями та навичками організації і проведення окремих слідчих дій.



У перший день проводився відбірковий тур змагань, на якому всі команди змагалися за вихід у фінал. На цьому етапі учасникам було запропоновано до проведення такі слідчі дії як: огляд місця події та обшук квартири. Кожна команда повинна була, із дотриманням вимог кримінально-процесуального законодавства, продемонструвати навички у проведенні цих слідчих дій на відповідних локаціях, які були максимально наближені до реальних умов. Для цього нашими організаторами змагань було підготовлено повний арсенал засобів та знарядь для виявлення, фіксації та вилучення слідів злочину, а також необхідних для цього третіх осіб (понятих, статистів тощо).



За визначеними результатами експертів ми змогли визначити 3 команди, які пройшли до фінального етапу: «Вікенд», «Детективи», «Де-юре». Наступного дня, у фінальному етапі, команди проводили 3 слідчі дії: впізнання, допит підозрюваного, обшук. Команди повинні були продемонструвати не тільки професійні навички та уміння, але й такі особисті риси як командна робота,

організованість, переконливість, комунікабельність, спостережливість, мислення у кризових ситуаціях тощо. Для оцінювання дій учасників організаторами було запрошено високоповажне журі змагань, до складу якого увійшли досвідчені працівники слідчих відділів (управлінь) прокуратури та ГУ НП України в Хмельницькій області, Служби безпеки України у Хмельницькій області, судді Апеляційного суду Хмельницької області, а також відомі адвокати та найбільш досвідчені науково-педагогічні працівники кафедри кримінального права та процесу Хмельницького університету управління та права.



Переможцем змагань змогла стати та команда, яка набрала найбільшу кількість балів за результатами слідчих дій у фінальному етапі і за відгуками експертів у ході більшості слідчих дій, яка продемонструвала впевненість, згуртованість, організованість та володіння більшістю професійних навичок та вмінь, необхідних працівникам у ході розслідування злочинів.

Кубок VI Всеукраїнських змагань зі слідчих дій імені Георгія Михайловича Рудого виборола команда «Вікенд». Друге місце посіла команда «Детективи». Третє місце виборола команда нашого інституту Де-юре» у такому складі: Олексій Писарчук, Василь Сидоряк, Софія Голоднюк.

Щиро вітаємо наших студентів і бажаємо нових звершень і досягнень!

**Яшан Вікторія**  
ПР-41

21 жовтня 2019 року учасники гуртків «Європейський клуб» та «Дебати» з методистом Центру освітніх інновацій Іриною Рудник відвідали Навчально-науковий юридичний інститут Прикарпатського національного університету ім.В.Стефаника, спробували себе в ролі студентів, продемонстрували ґрунтовні знання в дебатах з історії та права.



Юних лідерів зустріли активісти студентського самоврядування

Вікторія Яшан - голова сектору зв'язків з громадськістю; Юрій Угриновський - голова профбюро; Олексій Писарчук - заступник голови профбюро; Юліана Костан - голова культурно-масового сектору, та провели екскурсію музеєм історії юридичного інституту.



Лідерів вразила атмосфера зали судових засідань, де вони мали можливість спробувати себе у ролі судді, прокурора та адвоката. Студенти-старшокурсни-

ки розповіли про свої досягнення та успіхи у навчанні, поділилися досвідом діяльності в юридичній сфері.

На завершення зустрічі учасники домовилися про співпрацю та спільну участь у правових дебатах.

**06.11.2019 р. в рамках щорічної спартикіади відбулися змагання з баскетболу.** Жіноча команда показала чудовий результат і зайняла почесне 2 місце. Вітаємо команду нашого інституту, у складі якої виступили: Сидорак Анастасія ПР-43, Крижановська Наталія ПР-31, Шемет Леся ПР-31, Данильченко Ірина ПР-32, Костик Ірина ПР-32, Вовк Вікторія ПР-32, Коршинська Дарина ПР-33 і Балацька Вікторія ПР-12.

**Харишин Марія**  
**ПР-41**

## **300 років з часу появи першої державної конституції** **Основний Закон Пилипа Орлика**

Серед гетьманів України його постать виділяється не лише тим, що свою гетьманську діяльність він мусив здійснювати за межами України, а й тим, що Пилипові Орлику належить авторство першої в Європі державної конституції.

Разом з І. Мазепою та Б. Хмельницьким це був один із найвидатніших діячів, самовідданий український патріот, який все життя присвятив боротьбі за незалежність України, хоч і походив із чеського роду.

300 років тому, 5 квітня 1710 року, козацька рада в Бендерах обрала Орлика гетьманом. А 10 травня шведський король Карл XII визнав це обрання спеціальним дипломом, підтримавши козацького обранця на початку його діяльності.

А справ у молодого гетьма-

на виявилось немало. Чи не найважливішою з них була складена Орликом разом із козацькою старшиною так звана угода, що увійшла в історію як державна конституція під назвою «Конституція прав і свобод Запорозького війська». Французькі просвітителі ще навіть не наважувалися на розробку цих громадянських ідей, що були закладені в ній. Уперше в Європі було вироблено реальну модель вільної, незалежної держави, заснованої на природному праві народу на свободу й самовизначення, модель, що базувалася на незаних досі демократичних засадах суспільного життя.

Слід зауважити, що навряд чи такий документ міг виробити сам Орлик зі старшиною. Все свідчить про те, що в ньому були закладені виплекані за довге життя думки й Івана Мазепи.

Важливим є те, що у вступній статті Конституції чи не вперше у правовій документації дано історичну оцінку козацтва як виразника дум і прагнень українського народу, показано піднесення і падіння «козацького народу».

Конституція складалася з 16 статей, які загалом передбачали встановлення національного суверенітету і визначення кордонів Української держави, забезпечення демократичних прав людини, визнання непорушності трьох складових чинників правового суспільства, а саме: єдності і взаємодії законодавчої (виборна Генеральна Рада, що мала скликатися тричі на рік), виконавчої (гетьман, генеральна старшина й обрані представники від кожного полку, обмежені у своїх діях законом, - «Самодержавіє

Гетьманського уряду неприлично») і судової влад (підзвітна і контрольована). До Конституції додавалася присяга гетьмана Орлика, яку він склав у Бендерах Запорізькому війську при обранні. Конституція П. Орлика відіграла неабияку роль і в діяльності самого гетьмана. Вона стала першою конституцією не тільки України, а й першою демократичною конституцією Європи. Спроба гетьмана Орлика будувати державний організм



не на крові, а цивілізованим шляхом демократії та закону, загальної злагоди та добробуту і донині є корисним історичним досвідом для розбудови України.

*Олег Вівчаренко,  
Заслужений юрист України,  
доц. Прикарпатського  
національного університету  
імені Василя Стефаника,  
заступник директора  
навчально-наукового юридичного  
інституту,  
президент фонду Пилипа Орлика*

## ПІД ПРИЦІЛОМ

### Кінострічка про систему інтернатів в Україні дістала назву «Що таке любов?!»



У Києві відбулася презентація документального фільму про життя сиріт та інтернатне виховання дітей в Україні - «Що таке любов?!». Показ фільму відбувся в кінотеатрі «Оскар», повідомляє кореспондент Укрінформу.

«Фільм спочатку замислювався про вкрай неефективну, жорстоку, і фактично злочинну систему інтернату, яка дісталася Україні ще з радянських часів. Практично цей фільм про тотальну нелюбов, про людей, які працюють в цій системі, і які продукують тих дітей, які в цих інтернатах виховуються. Ці люди звідти виходять в наше життя, а потім народжують дітей, і відправляють їх так само в інтернати. Це система жорстокості, насильства, тортур і навіть вбивств», - розповів журналіст та режисер фільму Леонід Канфер.

Під час презентації уповнова-

жений президента з прав дитини Микола Кулеба зазначив, що сама проблема інтернатів присутня в усіх пострадянських країнах. За його словами, вона була присутня в багатьох розвинених країнах, таких як Канада, США та європейських країнах.



«Це проблема інтернатних закладів. І це важливо сьогодні... Тому що все одно велика частина суспільства толерує це питання. Вона погоджується з тим, що для дитини все ж таки за якихось обставин, інтернат може бути кращим за знаходження в сім'ї. Люди

не можуть пояснити, чому вони так вважають. Люди не розуміють те життя, яке дитина має в інтернатному закладі», - сказав він.

Міністр соціальної політики Юлія Соколовська зазначила, що від інтернатних закладів поступово потрібно позбавлятися. За її словами, фільм «Що таке любов?!» дуже глибоко та переконливо демонструє чому саме потрібно це робити.

«Інтернати - це те, що приховано від наших очей. Ми їх просто не бачимо та не помічаємо. Коли я почала займатися темою прав дітей, я справді зрозуміла, що у нас таких схожих проблем дуже багато. Сьогоднішня прем'єра показує, наскільки глибокими є проблеми в нашому суспільстві. Але є й хороша новина, їх можна подолати», - додала вона.

*Аліна Агоштон*

ПР-31



*Юридичний Центр - це професійне об'єднання адвокатів, засноване з метою захисту прав громадян та підприємців як в Україні, так і за кордоном. Головною метою Юридичного Центру є висока фаховість надання правових послуг, що досягається шляхом індивідуальної спеціалізації юристів.*

Ми пропонуємо гнучкі форми надання правової допомоги - індивідуальні консультації, представництво по справах за окремими дорученнями та абонентське обслуговування бізнес-структур і професійних об'єднань.

Наша сторінка в Інтернеті: [www.lawcentre.com.ua](http://www.lawcentre.com.ua)

Адреса: м. Івано-Франківськ, вул. Страчених, 3  
Телефон/факс: (0342)505675  
e-mail: [law.centre@yahoo.com](mailto:law.centre@yahoo.com)

**Виключення учасника з ТОВ:  
окремі аспекти правового регулювання**

На сьогодні неможливо заперечити тезу про те, що попри певні «слабкі місця» Закону України «Про товариства з обмеженою та додатковою відповідальністю», законодавець пропонує значний обсяг диспозитивності у регламентації корпоративних правовідносин, запроваджує прозоре корпоративне управління вітчизняних корпорацій в організаційно-правовій формі ТОВ та ТОВД.

Водночас новітнє корпоративне законодавство України та практика його застосування свідчать про ряд невирішених питань, на які передусім повинна дати відповідь доктрина. Доказом цьому є огляд Верховного Суду України за результатами вивчення судової практики розгляду господарськими судами справ щодо корпоративних спорів, корпоративних прав та цінних паперів у період з 01.01.2018 р. до 31.12.2018 р., де серед іншого вказується, що протягом 2018 р. до Касаційного господарського суду у складі Верховного Суду надійшло 496 справ, які виникли з корпоративних правовідносин. При цьому у касаційному порядку було переглянуто 438 справ, з яких 53% становлять спори щодо оскарження рішення загальних зборів учасників товариства, органів управління. Але, звичайно, коло питань не вичерпується лише застосуванням такого способу захисту як визнання недійсними рішень загальних зборів, а торкається й інших власне корпоративних способів захисту, зокрема, таких як визнання недійсним статуту та змін до нього; виключення учасника з ТОВ; визнання судом недійсним правочину щодо вчинення якого є заінтересованість; відшкодування збитків поса-

довими особами товариства.

У рамках цієї статті хотілось би звернути увагу на ряд правових питань визнання окремих пунктів статуту ТОВ недійсними у прив'язці із проблематикою виключення учасника ТОВ. Приводом до наукового аналізу у



зазначеному аспекті виступило рішення Господарського суду Харківської області від 26.03.2019 р. у справі №922/3010/18, в якому позивач (учасник товариства, який володів 33% статутного капіталу) просив суд з 17.06.2018 р. визнати положення окремих положень статуту товариства недійсними, зокрема: п. 5.9 в редакції, за яким учасник товариства, який систематично не виконує або неналежним чином виконує обов'язки, або перешкоджає своїми діями досягненню цілей товариства, може бути виключений з товариства в порядку, передбаченому чинним законодавством України. Судом позов було задоволено повністю. Варто вказати, що дане питання, на нашу думку, пов'язане із кількома ключовими нюансами: 1) правовою природою статуту та підставами визнання його недійсним; 2) підставами виключення учасника ТОВ.

З приводу першого аспекту варто звернутись до су-

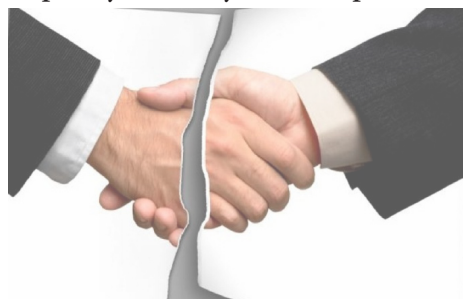
часного вчення про статут як локальний правовий акт. У даному питанні нам імпонують наукові погляди з приводу того, що статут носить нормативно-му, а не правочинну природу, адже наявність або відсутність договірних відносин між засновниками товариства не є показником наявності або відсутності договірного характеру статуту.

Договір як підстава виникнення правовідносин хоча й існує, але не завжди. Правовідносини між учасником та товариством є не договірними, а корпоративними. Відповідно статут не може розглядатися як форма таких правовідносин. Локальні корпоративні норми є нормами правовими. Процеси прийняття таких актів пов'язані із локальною правотворчістю, шляхом використання якої є можливість забезпечити прийняття тих підзаконних актів, що мають своє поширення на певне конкретизоване коло учасників у межах конкретного суб'єкта підприємництва щодо чіткого переліку питань на найнижчому рівні нормативного регулювання.

З усього наведеного (передусім положення про нормативний характер статуту) впливає проміжний висновок про те, що статут як локальний корпоративний акт може бути визнаний судом недійсним виключно на підставі того, що він порушує норми закону.

Далі ж перейдемо до характеристики проблеми виключення учасника з ТОВ. У Законі України «Про товариства з обмеженою та додатковою відповідальністю» відсутня окрема стаття, яка б регулювала питання виключення учасника з товариства. Водночас ряд його норм передбачають таку можливість. Тут варто виділити

положення, які визначають: а) підстави для виключення учасника, зокрема, положення ч. 2 ст. 15 (виключення рішенням загальних зборів учасника товариства, який має заборгованість із внесення вкладу), ч. 2 ст. 23 Закону (виключення зі складу товариства померлого учасника-фізичну особу або припинену юридичну особу-учасника) та ін.; 2) порядок виключення учасника (ч. 13 ст. 24 Закону, яка передбачає застосування також до відносин щодо наслідків прийняття загальними зборами учасників рішення про виключення учасника з товариства положень щодо порядку виходу з товариства).



Варто також наголосити на тому, що із Закону виключено норму, якою регламентувався порядок виключення учасника, який систематично не виконує або неналежним чином виконує обов'язки, або перешкоджає своїми діями досягненню цілей товариства. Це істало підставою для позову про виключення відповідного пункту із статуту у прикладі судової практики, який ми наводили вище.

Юристи-практики досить категорично висловлюються щодо неможливості виключення учасника з тих підстав, які не визначені законом, наголошуючи на тому, що учасники у цьому разі можуть скористатися тими можливостями, які надає інститут корпоративного договору або ж використати варіант збільшення статутного капіталу товариства з тим, щоб застосувати ч. 2 ст. 15 Закону з метою виключення небажаного учасника. З та-

ким підходом не погоджуємося.

Так, пропонуючи дві підстави виключення, Закон не вказує на те, що вони носять вичерпний (закритий) характер. Це означає, що на цю проблему варто дивитись ширше, передусім з позицій норм ст. 14 ЦК України щодо виконання цивільних обов'язків, а також ст. 6 Закону «Обов'язки учасників товариства», у відповідності до якої учасники товариства зобов'язані: 1) дотримуватися статуту; 2) виконувати рішення загальних зборів учасників товариства. При цьому учасники можуть мати обов'язки, встановлені законом та статутом товариства. З урахуванням наведеного, у локальних корпоративних актах товариства можна і варто передбачати підстави виключення учасника (і не тільки ті, що мали місце у раніше чинному законодавстві в частині виключення, а й інші, які не суперечать чинному законодавству та є прийнятними для учасників товариства).



Справді, відсутність на рівні Закону прямої норми щодо можливості виключення учасника ТОВ через систематичне невиконання чи неналежне виконання обов'язків, або перешкоджання досягненню цілей товариства не є на заваді того, щоб у статутах чи інших локальних корпоративних актах ТОВ була можливість прописати детальніше певні правові механізми, які окреслюють наслідки невиконання учасником обов'язків, що впливають з участі у корпорації. Власне, роль статуту чи інших локальних кор-

поративних актів, як вказується у правничій літературі, визначається тим, що локальні правові акти приймаються для уточнення та конкретизації норм законів, установлення механізмів їх реалізації, запровадження інших моделей регулювання локальних відносин порівняно з передбаченими у законі, наскільки це припускається законом, або в них фіксується обрання однієї з альтернативних моделей для заповнення прогалин у законодавстві, внаслідок спеціальних приписів законодавства про передання тих чи інших питань до компетенції недержавних організацій.

Переконані у тому, що якщо роль локальних правових актів буде зводитись виключно до того, що вони розкриватимуть ще раз те, що і так уже прописано в законі, то вони не виконуватимуть функцію деталізації певного процесу чи явища. Як наслідок – останні не зможуть заповнити прогалини у законодавстві шляхом саморегулювання, що зумовлене такими важливими критеріями як автономність, диспозитивність і дозвільність.

З огляду на це, якщо судова практика йтиме шляхом визнання недійсними статутів, які пропонують альтернативний механізм врегулювання корпоративних правовідносин, який попри це жодним чином не суперечить законодавчим положенням, то це шлях у нікуди, адже у такий спосіб блокуватиметься розвиток локальної правотворчості як специфічного виду юридичної діяльності. Унікальна роль статутів полягає у можливості конкретизувати те, що у законі прописано у загальних рисах з тим, щоб максимально відобразити та забезпечити реалізацію прав та інтересів учасників товариств, а також прописати механізм їх захисту.

Повертаючись до аналізованого нами рішення суду вважаємо, що задовільнивши такий позов, суд не тільки блокує розвиток локальної правотворчості у корпоративній сфері, а й створює площину для потенційних зловживань у майбутньому самим позивачем, який позбавившись у такий спосіб пункту статуту, що визначає виключення у разі систематичного невиконання чи неналежного виконання обов'язків, або перешкоджання досягненню цілей товариства, буде реалізовувати свої права та виконувати обов'язки у такий спосіб, що паралізуватиметься діяльність товариства без жодних правових наслідків негативного характеру.

З огляду на наведене, ми, поперше, не бачимо причин для вилучення із законодавства процедури виключення учасника зі складу товариства із підстав, що наведні вище, адже

якщо цю норму використовуватимуть не з метою боротьби із недобросовісними учасниками, а з певними іншими цілями, то в учасників, які виключалися на цій підставі, завжди залишається право на оскарження у суді відповідного рішення загальних зборів, якщо воно прийняте за відсутності обґрунтованих причин для виключення (зокрема, відсутності конкретних фактів невиконання статутних обов'язків чи недоведеності систематичності в невиконанні статутних обов'язків).

По-друге, залишення відповідних пунктів статутів у редакції, що передбачає виключення як негативний наслідок для учасника корпорації, що не виконує належним чином свої обов'язки, не є підставою для визнання цього пункту статуту судом недійсним з причин, наведених вище.

Підсумовуючи, варто зазначи-

ти, що на конкретному прикладі бачимо хаотичний та невважений підхід судової практики щодо визнання недійсними статутів ТОВ з підстав, які аналізувались у межах цієї статті, що може у майбутньому спровокувати додаткові проблеми між учасниками цієї корпорації, а також перешкоджатиме процесам локальної корпоративної правотворчості в Україні, на яку однозначно слід покладати надії на шляху до цивілізованого демократичного врегулювання корпоративних правовідносин.

**О. І. Зозуляк**

**доктор юридичних наук,  
доцент, професор кафедри  
цивільного права**

**ННЮІ**

**Прикарпатського  
національного університету  
імені Василя Стефаника**

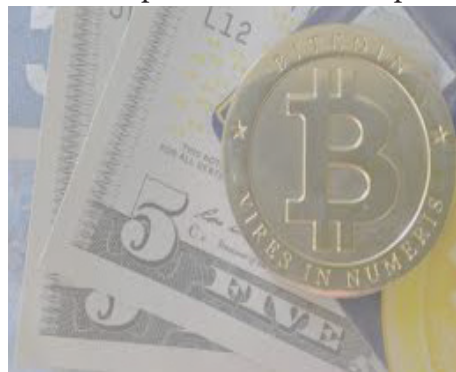
## **Правовий статус криптобірж**

### **за «криптовалютними законопроектами»**

Криптовалюта та блокчейн-технології сьогодні суттєво змінюють економічну і соціальну сферу по всьому світу. На фоні глобальної популярності, до Верховної Ради України було внесено на розгляд два профільні законопроекти – Проект Закону про обіг криптовалюти в Україні № 7183 від 06.10.2017 р. та альтернативний Проект Закону про стимулювання ринку криптовалют та їх похідних в Україні № 7183-1 від 10.10.2017 р. У законопроектах робиться спроба закріпити правові основи регулювання статусу криптовалюти в Україні, правовідносин пов'язаних з її зберіганням, обігом тощо.

Окремої уваги заслуговує позиція ініціаторів законопроектів щодо вирішення питання правового статусу криптобірж. Що ж пропо-

нують вищезгадані законопроекти стосовно такого учасника криптовалютного ринку? Перш за все, прогресивним аспектом є те, що обидва проекти пропонують закріпити на рівні закону легальне визначення «криптовалютної біржі».



1. Проект Закону про обіг криптовалюти в Україні № 7183 від 06.10.2017 р. Відповідно до Закону про обіг криптовалюти, криптовалютна біржа – це організація, яка забезпечує

взаємозв'язок між суб'єктами криптовалютних операцій, забезпечує обмін криптовалюти на електронні гроші, валютні цінності, цінні папери.

Однак прогресивність даного законопроекту, в контексті регулювання діяльності криптобірж, на цьому і закінчується. Проект взагалі не закріплює конкретних вимог до криптовалютних бірж, їх має сформулювати НБУ. Згідно ст. 8 на НБУ покладається обов'язок розробити регуляторний акт, який би встановлював порядок заснування та діяльності криптобірж, порядок здійснення криптобіржею моніторингу всіх транзакцій, ідентифікацію та персоніфікацію суб'єкта криптовалютних операцій. В рамках даного законопроекту складається парадоксальна ситуація. Незважаючи на те, що

криптовалюта за законопроектом № 7183 визначається як програмний код, що є літературним твором відповідно до Закону України «Про авторське право і суміжні права», державне регулювання у сфері діяльності криптобірж покладається на НБУ – валютний та емісійний центр, контролер кредитно-банківської системи – який немає жодного відношення до операцій з об'єктами права інтелектуальної власності.

2. Проект Закону «Про стимулювання ринку криптовалют та їх похідних в Україні» № 7183-1 від 10.10.2017 р. Законопроект визначає криптобіржу як юридична особа, що має статус фінансової установи та надає всі види фінансових послуг на ринку криптовалют. Отже, державне регулювання діяльності криптобірж має здійснюватись Нацкомфінпослуг. Такий підхід притаманний для Японії, де криптобіржі реєструються в Агентстві фінансових послуг (Financial Services Agency), для окремих штатів США, наприклад, штату Нью-Йорк (NYSDFS), штату Вашингтон (DFI).

Закон про стимулювання ринку криптовалют № 7183-1, є прогресивнішим в плані визначення правового статусу криптобірж. Законопроект вказує, що це виключно юридична особа, яка створена у формі господарського товариства, отримала відповідно до закону статус фінансової установи, заснована та провадить діяльність на території України в установленому законом порядку. У Розділі III законопроекту також закріплено вимоги, яким повинна відповідати криптобіржа: 1) мінімальний розмір статутного капіталу – 5 000 000 гривень, який повинен бути сформований виключно грошовими коштами; 2) для провадження діяльності

на ринку криптовалют юридична особа зобов'язана отримати відповідну ліцензію; 3) фізичні особи-засновники та керівники криптобіржі повинні мати ділову репутацію, що відповідатиме вимогам, які мають бути розроблені Нацкомфінпослуг; 4) не менше ніж 51 % у статутному капіталі має належати фізичним особам-громадянам України. Також слід відзначити, що окремі положення законопроекту, у випадку його прийняття, повинні знайти деталізацію у підзаконних актах Нацкомфінпослуг.

Зокрема, передбачається прийняття ліцензійних умов, положення про структуру власності криптобіржі та порядок розкриття інформації про структуру власності, вимог щодо ділової репутації засновників та керівників криптобіржі. В той же час, законопроект не містить будь-яких положень, що стосуються вимог щодо безпеки програмного забезпечення онлайн бірж, страхування ризиків компанії-оператора біржі. Такі вимоги притаманні для законодавства юрисдикцій, де діяльність криптобірж поставлена під жорсткіший контроль.

Прикладом жорсткого регулювання діяльності криптовалютних бірж є законодавство штату Вашингтон. Загалом, у США зареєстровані такі популярні криптовалютні онлайн біржі як Poloniex (Delaware), Kraken (San Francisco), Bittrex (Las Vegas), однак всі вони у 2017 р. перестали надавати свої послуги для резидентів вказаного штату, у зв'язку із законодавчими змінами. Процедура створення, ліцензування та діяльності криптовалютних бірж у штаті Вашингтон підпадає під регламентацію законодавства про грошові послуги, а самі біржі за своїм правовим статусом є «організаціями, які здійснюють грошові пере-

кази» (money transmitters).

Відповідно до Закону штату Вашингтон № 5031 від 17.04.2017 р., який значно посилив вимоги до організацій, які здійснюють грошові перекази, криптовалютні онлайн біржі повинні придбати спеціальний бонд (suretybond) або інший аналогічний за змістом цінний папір, за умови якого професійний страховик зобов'язаний здійснити платіж у випадку невиконання принципом (компанія-оператор онлайн біржі) фінансових зобов'язань чи його протиправних дій. Suretybond оформляється на суму від 10 000\$ до 50 000\$.

Однак, що цікаво, в кожному конкретному випадку, вимога щодо суми може бути збільшена на розсуд Департаменту фінансових інституцій (DFI) аж до 1 000 000 \$, в залежності від фінансового стану, характеру та обсягу ділової активності організації. Для отримання ліцензії компанії, окрім об'ємного пакету документів, зобов'язані надати також незалежний аудиторський висновок про безпеку усіх електронних систем, які будуть використовуватись при обслуговуванні транзакцій.

Загалом, обидва законопроекти залишають відкритими багато питань, що стосуються правового статусу криптобірж. Чималий сегмент нормотворчої роботи покладається на окремі державні органи (НБУ, Нацкомфінпослуг). Тому на даний момент складно говорити про цілісне розуміння того, як буде організована процедура створення та діяльності криптобірж в Україні.

*В. М. Советчук*  
кандидат юридичних наук,  
юрист Юричної компанії  
“МорісГруп”

## ПРОБЛЕМИ ПРАВОЗАСТОСУВАННЯ

МЕЖІ ПОВНОВАЖЕНЬ СУДУ ЩОДО ЗАХИСТУ  
ПРАВ ПРИРОДОКОРИСТУВАЧІВ

Правове регулювання природоресурсних відносин, як правило, носить імперативний характер та пов'язано із встановленням обмежень, заборон, обов'язків з метою збереження навколишнього природного середовища. У зв'язку з цим механізм набуття права використання природних ресурсів зумовлює необхідність погодження природокористування спеціальними компетентними органами. Одним із таких способів погодження є отримання дозволу на використання природного ресурсу, який є виявом імперативного методу правового регулювання та юридичним засобом обмеження діяльності у сфері використання природних ресурсів, а також формою легітимізації природокористування, підтвердженням законності дій природокористувачів.

Належна реалізація прав у галузі природокористування забезпечується юридичними гарантіями та правовим механізмом захисту цих прав у разі їх порушення чи неможливості реалізації. Конституція України гарантує кожному право на оскарження в суді рішень, дій чи бездіяльності органів державної влади, органів місцевого самоврядування, посадових і службових осіб (ст. 55). Це право відображено і в галузевому законодавстві, зокрема ст. 11 закону України «Про охорону навколишнього природного середовища». Судова форма захисту права є найбільш поширеною та ефективною. В контексті захисту прав природокористувачів, пов'язаних із відмовою суб'єкта владних повноважень видати документи дозвільного характеру, дієвим захистом є система адміністративного судочинства, яка дозволяє громадянам оскаржувати у судовому порядку адміністративні акти і рішення та застосовувати заходи відповідальності до державних органів за порушення законодавства та посягання на права людини.

Проблематика захисту прав у системі управлінської діяльності пов'язана із тим, що захищаючи суб'єктивні публічні права та інтереси, адміністративні суди змушені втручатися у діяльність суб'єктів владних повноважень. Однак принцип розподілу влади заперечує надання адміністративному суду повноважень втручатися у виняткові прерогативи виконавчої влади, підмінювати своїми рішеннями волевиявлення, акти, діяльність суб'єктів владних повноважень.



Аналізуючи судову практику адміністративних судів щодо розгляду справ про відмову у видачі дозволу на спеціальне використання природного ресурсу, робимо висновок, що питання надання чи ненадання документів дозвільного характеру суди відносять до дискреційних повноважень органу державного управління, коли закон, з однієї сторони, уповноважує особу або орган на вчинення дії, але, з другої, уповноважує особу або орган на утримання від вчинення дії з попередньо передбаченими умовами. Відповідно до змісту Рекомендації № R (80) 2 Комітету Міністрів Ради Європи державам-членам «Стосовно реалізації адміністративними органами влади дискреційних повноважень» від 11.03.1980 року під дискреційним повноваженням суб'єкта владних повноважень слід розуміти повноваження, яке адміністративний орган, приймаючий рішення, може здійснювати з певною свободою розсуду – тобто, коли такий орган може оби-

рати з кількох юридично допустимих рішень те, яке він вважає найкращим за даних обставин. Пунктами 1.6, 2.4 Методології проведення антикорупційної експертизи, затвердженої наказом Міністерства юстиції України від 24.04.2017 № 1395/5 передбачено, що дискреційні повноваження – сукупність прав та обов'язків органів державної влади та місцевого самоврядування, осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, що надають можливість на власний розсуд визначити повністю або частково вид і зміст управлінського рішення, яке приймається, або можливість вибору на власний розсуд одного з декількох варіантів управлінських рішень, передбачених нормативно-правовим актом, проектом нормативно-правового акта. Дискреційні повноваження можуть закріплюватися в нормативно-правових актах, проектах нормативно-правових актів такими способами:

1) за допомогою оціночних понять, наприклад: «за наявності поважних причин орган вправі надати ...», «у виключних випадках особа, уповноважена на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, може дозволити...», «рішення може бути прийнято, якщо це не суперечить суспільним інтересам...» тощо;

2) шляхом перерахування видів рішень, що приймаються органом (особою, уповноваженою на виконання функцій держави або місцевого самоврядування), не вказуючи підстав для прийняття того чи іншого рішення або шляхом часткового визначення таких підстав;

3) шляхом надання права органу (особі, уповноваженій на виконання функцій держави або місцевого самоврядування) при виявленні певних обставин (настанні конкретних юридичних фактів) приймати чи не приймати управлінське рішення залежно від власної оцінки цих фактів;

4) за допомогою нормативних приписів, що містять лише окремі елементи гіпотези чи диспозиції правової норми, що не дозволяють зробити однозначний висновок про умови застосування нормативного припису або правові наслідки застосування такого припису.

Наведемо приклади таких справ. Так, Житомирський апеляційний адміністративний суд в ухвалі від 26.09.2017 р. у справі № 817/895/16 про визнання бездіяльності протиправною щодо не розгляду у встановлений законодавством строк заяви на отримання спеціального дозволу на геологічне, зобов'язання вчинення дій щодо укладання угоди про умови користування надрами, та щодо видачі вищевказаного спеціального дозволу підтвердив правову позицію суду 1-ої інстанції щодо часткового задоволення позову: «...Адміністративний суд, перевіряючи рішення, дію чи бездіяльність суб'єкта владних повноважень, відповідно до закріплених у ч. 3 ст. 2 КАС України критеріям, не втручається у дискрецію (вільний розсуд) суб'єкта владних повноважень поза межами перевірки за названими критеріями. Завдання адміністративного судочинства полягає не у забезпеченні ефективності державного управління, а в гарантуванні дотримання прав та вимог законодавства. Колегія суддів погоджується з висновком суду першої інстанції про те, що задоволення позовних вимог в частині зобов'язання відповідача видати спеціальний дозвіл є втручанням у дискреційні повноваження відповідача, які виходять за межі завдань адміністративного судочинства, оскільки принцип розподілу влади заперечує надання адміністративному суду адміністративно-дискреційних повноважень – ключовим завданням якого є здійснення правосуддя...». У таких випадках адміністративний суд зобов'язує уповноваженого суб'єкта повторно розглянути заяву про видачу документів дозвольного характеру.

Новітня позиція Верховно-

го суду практично залишається не змінною, лише по-іншому обґрунтовуючи своє рішення. У справі № 826/13306/18 (про внесення змін до спеціального дозволу).

Касаційний адміністративний суд Верховного суду 20.09.2019 р. прийняв рішення про те, що отримання спеціального дозволу на користування надрами передуює визначена законодавством процедура, а подані позивачем документи підлягають перевірці, що відноситься до компетенції суб'єкта владних повноважень, і за результатами такої перевірки



Державна служба геології та надр України повинна або прийняти рішення про внесення змін до дозволу, або відмовити у внесенні змін, але це рішення повинен прийняти саме суб'єкт владних повноважень. Натомість, у разі настання визначених законодавством умов, орган зобов'язаний до вчинення конкретних дій – розглянути заяву позивача у встановленому законом порядку, а за умови відповідності заяви та доданих до неї документів вимогам законодавства – прийняти рішення про задоволення заяви. Підставою для відмови у задоволенні заяви позивача можуть бути лише визначені законом обставини. Відповідач не наділений повноваженнями за конкретних фактичних обставин діяти на власний розсуд – розглянути заяву, або ж ні; прийняти рішення про задоволення заяви, або ж рішення про відмову в її задоволенні. Тому повноваження відповідача у спірних правовідносинах не є дискреційними. У випадку невиконання обов'язку відповідачем,

за наявності визначених законом умов, у суду виникають підстави для ефективного захисту порушеного права позивача шляхом, зокрема, зобов'язання відповідача вчинити певні дії, спрямовані на відновлення порушеного права, або шляхом зобов'язання прийняти рішення. У спірних правовідносинах відповідач не розглянув заяву позивача у встановленому порядку. З урахуванням наведеного, з метою захисту порушеного права позивача ефективним та належним, за встановлених обставин, є такий спосіб захисту порушених прав, як зобов'язання відповідача повторно розглянути заяву позивача про внесення змін до Спеціального дозволу.

Ефективність таких судових рішень є сумнівною, адже винесення рішень, які не призводять безпосередньо до змін в обсязі прав, не забезпечують поновлення порушеного права і одержання особою бажаного результату. Відповідно до практики Європейського суду з прав людини право особи на суд передбачає можливість отримати не лише формальний захист (визнання і підтвердження порушених прав), але й фактичний захист (тобто дійсне й ефективне поновлення порушених прав). При цьому, суд з урахуванням фактичних обставин зобов'язаний здійснити ефективне поновлення порушених прав, а не лише констатувати факт наявності неправомірних дій. Для цього адміністративний суд наділений повноваженнями, зокрема, щодо зобов'язання відповідача вчинити певні дії, або ж прийняти рішення, і це прямо убачається з п. 4 ч. 2 ст. 245 Кодексу адміністративного судочинства.

На сьогодні серед юристів-практиків зустрічаються критичні зауваження стосовно того, що сучасні адміністративні суди не виконують функцій здійснення правосуддя через відповідне посилання суду на дискреційність повноважень відповідача – суб'єкта владних повноважень, що унеможлиблює в тій чи іншій категорії справ зобов'язати відповідача прийняти окреме рішення, вчинити дії

або безпосередньо стягнути кошти з державного бюджету. А відтак повноваження адміністративних судів носять декларативний характер та не здійснюють належ-

ного захисту прав у сфері державного управління.

**З. В. Яремак,**  
кандидат юридичних наук,  
доцент,

доцент кафедри трудового,  
екологічного та аграрного права  
ННЮІ

Прикарпатського  
національного університету  
імені Василя Стефаника



## МОЛОДИЙ НАУКОВЕЦЬ

### Вдосконалення концепції домашнього арешту

Згідно з чинним Кримінальним процесуальним кодексом України домашній арешт полягає в забороні підозрюваному, обвинуваченому залишати житло цілодобово або у певний період доби.

Так, домашній арешт може бути застосовано до особи, яка підозрюється або обвинувачується у вчиненні злочину, за вчинення якого законом передбачено покарання у виді позбавлення волі.

Проте, треба розуміти, що навіть перебуваючи під домашнім арештом, особа може встановлювати контакти з тими, хто сприятиме їй у знищенні доказів, впливу на свідка, самотужки перешкоджатиме кримінальному провадженню. Так само бачимо, що носіння електронного засобу контролю не є обов'язковою нормою. Це можна виправдати тим, що підозрюваний, обвинувачений може страждати на хвороби серцево-судинної системи, яка ще більше страждатиме від впливу електронного засобу.

Проте, за відсутності протипоказань ця норма має бути обов'язковою, адже часом не є можливим встановлювати цілодобовий нагляд за особою (відсутність достатньої кількості кадрів, людський фактор у контексті охорони підозрюваного, обвинуваченого від втечі від правосуддя). У цьому аспекті показовим є американський підхід до регулювання перебігу домашнього арешту.

В американській юридичній термінології термін «домашній арешт» є синонімом до «електронного спостереження», оскільки суть його полягає у встановленні повного електронного контролю над життям засудженого під час перебування вдома. Зазвичай електронні браслети надягають на ногу, а приміщення обладну-

ють спеціальними приладами, що дозволяють вести цілодобове спостереження за особою.

При цьому, незважаючи на очевидні плюси (перебування в своєму помешканні), на арештанта покладаються значні обов'язки, невиконання яких лише обтяжує покарання в майбутньому. Так, у житлі особи не повинно бути алкогольних напоїв, наркотиків і зброї. Спілкування телефоном обмежується часовими рамками. За наявності комп'ютера з можливістю виходу до мережі



Інтернет будь-які дії в цій сфері відстежуються. Поліцейські можуть у будь-який час завітати до помешкання – перевірити його власний стан, стан справності електронного приладу, оглянути квартиру. В окремих випадках сам обвинувачений у визначений час телефонує за спеціальним номером до поліції, підтверджуючи свою присутність удома, називає дату народження, дані про свою особу, повторює вимовлені перевіряючим кодові слова. Також його може бути зобов'язано відвідувати спеціальні курси лікування чи соціальної реабілітації.

Можна зазначити, що сам механізм виконання запобіжного заходу недостатньо чітко визначений. Внаслідок цих нечіткостей можуть статися певні порушення,

обмеження плану в забезпеченні прав людини. Зокрема, мають бути визначені певні межі заходу – хто, коли і скільки раз на добу може відвідувати житло особи, взятої під домашній арешт.

З іншого боку, відсутність на даний час належного технічного забезпечення контролю буде давати можливість як порушувати вимоги домашнього арешту, так і «штовхати» органи внутрішніх справ на широке, а часом і невинувачене застосування традиційного «безпосереднього контролю» за особою. В цьому випадку мають братися до уваги особа підозрюваного, обвинуваченого, його вік та стан здоров'я, міцність соціальних зв'язків у місці його проживання, у тому числі наявність у нього родини й утриманців, наявність у підозрюваного, обвинуваченого постійного місця роботи або навчання та інше.

Кримінальне процесуальне законодавство потребує також нормативного розроблення порядку поведіння із електронними браслетами та технікою безпеки щодо них.

Так, можна навести приклад, щодо підозрюваного у хабарництві Петра Мельника, який позбувся електронного браслету. Крім того, електронний браслет був знятий без видимих пошкоджень.

З огляду на згадане, можемо сказати, що концепція домашнього арешту потребує законодавчого вдосконалення, зокрема, в аспекті місцезнаходження, з метою запобігти перешкодам у здійсненні кримінального провадження, не позбавляючи цілком її волі та свободи дій.

**Глеб Юлія-Віра**  
ПР-31

У зв'язку з постійним розвитком і тривалим реформуванням вітчизняного трудового законодавства особливої актуальності набуло завдання розробки теоретичних аспектів імплементації міжнародних норм у національне законодавство та вироблення практичних пропозицій щодо вдосконалення трудового законодавства шляхом використання найкращого досвіду, накопиченого та апробованого у трудовому праві розвинутих країн; досвіду міжнародно-правового регулювання праці як сукупності найбільш прогресивних, універсальних норм, які закріплюють міжнародні трудові стандарти.

Серед науковців, чії роботи присвячені міжнародно-правовому регулюванню відносин у сфері праці, на особливу увагу заслуговують дослідження К.М. Гусова, М. М. Куріліни, В. В. Жернакова, О. М. Ярошенка та інших. У своїх роботах зазначені науковці здебільшого розвивали ідеї міжнародно-правового регулювання праці, досліджували позитивні та негативні аспекти його дії, форми та способи імплементації норм міжнародного права, його співвідношення з національним правом в процесі реалізації міжнародних договорів. Проте більшість із цих робіт були спрямовані на розгляд зазначених аспектів саме через призму міжнародного права. Отже, нагальною залишається потреба з'ясування національного виміру міжнародно-правового регулювання праці, і розгляду міжнародних трудових стандартів не як засобу міжнародно-правового регулювання, а як основи вдосконалення вітчизняного трудового законодавства.

Зародження міжнародно-правового регулювання праці датується початком ХХ ст. та є результатом сукупної дії багатьох факторів (боротьба працівників, вимоги профспілок, вплив ідей видатних філософів, прагнення різних держав, а також підприємців зрівняти умо-

ви конкуренції на міжнародних ринках). В науці трудового права справедливо зазначалося, що основи сучасного розуміння міжнародно-правового регулювання праці заклав С. О. Іванов, який уперше на монографічному рівні сформулював поняття міжнародно-правового регулювання праці, його мету, методи і форми регулювання, характер і ступінь впливу міжнародних угод про працю на умови праці в конкретних державах тощо. Пізніше, закладені ним ідеї, були розвинуті в роботах Е. М. Аметистова.



Підхід сучасних дослідників до окресленої проблеми вже дещо змінився. Так, щодо призначення міжнародно-правового регулювання праці фахівці зауважують, що сутність міжнародно-правового регулювання праці становлять, насамперед, ідеї правового захисту прав і свобод людини, її честі й гідності в галузі праці. В науці трудового права під міжнародно-правовим регулюванням праці необхідно розуміти регулювання умов праці та охорони законних прав працівників за допомогою міжнародних угод.

Найбільш повне визначення міжнародно-правового регулювання праці навів І. Я. Кисельов. На його думку, міжнародно-правове регулювання праці - це регламентування за допомогою міжнародних угод держав та інших міжнародно-правових засобів питань, пов'язаних із застосуванням найманої праці, поліпшенням її умов, охороною праці, захистом індивідуальних і колективних інтересів працівників. Сьогодні неможливо розглядати національне трудове право від загальносвітових тенденцій, окремо ігноруючи при цьому міжнародно-

правове регулювання праці.

Отже, в науці склалися два основні підходи до визначення поняття міжнародно-правового регулювання праці, відмінності між якими полягають у різному розумінні об'єкта правового регулювання. Умовно перший підхід можна назвати загальним, другий - галузевим. Загальний підхід до розуміння поняття міжнародно-правового регулювання праці як регулювання умов праці за допомогою міжнародних угод передбачає максимально широке трактування поняття «умови праці». При цьому в якості об'єкта регулювання виділяються такі групи норм: норми, пов'язані із захистом основних прав людини у сфері трудових відносин; норми, які регулюють комплекс питань щодо забезпечення зайнятості та боротьби з наслідками безробіття; норми, які регулюють умови праці й відпочинку, включаючи питання охорони і гігієни праці; норми соціального страхування та забезпечення; норми, які регулюють проблеми професійних відносин.

Другий підхід має більш спеціальний галузевий характер і визначає міжнародно-правове регулювання праці як регламентування за допомогою міжнародних угод держав питань, пов'язаних із застосуванням найманої праці, поліпшенням її умов, охороною праці, захистом індивідуальних і колективних інтересів працівників (не включаються питання соціального страхування і соціального забезпечення працівників).

Досліджуючи основні аспекти міжнародно-правового регулювання відносин у трудовій сфері, необхідно наголосити на тому, що за сучасних умов міжнародно-правове регулювання як правове явище становить не стільки закріплення на міжнародному рівні прав людини у сфері трудових відносин, скільки процес розроблення механізму їх імплементації в законодавство окремих країн. Тому є всі підстави розглядати міжнародно-правове регулювання відносин у трудовій сфері у

статичному та динамічному розуміннях. У статичному - закріплення в міжнародних документах трудових стандартів, положення яких є обов'язковими

для впровадження у національне законодавство. У динамічному розумінні - це процес реалізації міжнародних договорів у національному трудовому

законодавстві різних країн.

*Турків Ірина ПР-32,  
науковий керівник- Кохан Н. В.*

## ЗА МЕЖАМИ АУДИТОРІЇ

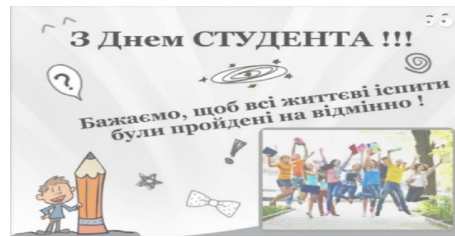
### Цікове про День студента

Зараз листопад, а це означає, що святкується День студента. Але чи всі знають історію цього свята?

Міжнародний День студента відзначається 17 листопада, а 25 січня - Тетянин День, який також асоціюється із днем студентства. День студента був заснований у Лондоні в 1941 році на міжнародній зустрічі студентів. Чому саме 17 листопада? У цей день в 1939 році фашисти заарештували і розстріляли лідерів чеського Союзу студентів. 1200 студентів були заарештовані і відправлені у концтабір в Заксенхаузен. Дев'ятьох студентів і активістів студентського руху стратили без суду в застінках в'язниці в празькому районі Рузіне. За наказом Гітлера всі чеські вищі навчальні заклади були закриті до кінця війни. На честь цих подій на Всесвітньому конгресі студентів і був встановлений Міжнародний День студентів. В Україні відзначення Дня студента запроваджено президентським указом в 1999 році.

25 січня церква відзначає День святої мучениці Тетяни. Святкують цей день і в народному календарі. А ще в народі 25 січня вважають Днем студента. У 1755 році 25 січня російська

імператриця Єлизавета відкрила у Москві перший університет, тому це свято асоціюється із днем студентства. Тетяна також вважається покровителькою студентства. Щоправда, в Україні 25 січня як День студента стає все менш популярним. Українські студенти відзначають свій день 17 листопада.



Як святкують день студента у різних країнах світу?

Політехнео - день студентів Греції. Цей день є роковинами студентських протестів, які були жорстко придушені військовими у 1973 році. Традиційно, 17 листопада, тисячі людей приносять вінки до могил і пам'ятників учасників подій 1973 року. Студенти влаштовують мітинги і демонстрації на підтримку захисту демократичних прав і свобод.

У Данії День студента відрізняється тим, що свято про-

водять в оточенні родичів. У цей день в країні дозволено пити слабоалкогольні напої, наприклад пиво.

День студента в Америці святкують по-різному. Хтось відправляється далеко за місто, інші відвідують нічний клуб, а є й такі, які просто замовляють доставку їжі додому.

У Португалії свято розпочинається опівночі. Студенти співають оди біля пам'ятника королю Португалії. Також гуляння супроводжується співом різних музичних колективів у міських парках. Цікаво те, що кожен університет має свою унікальну форму, яку молодь традиційно демонструє під час ходи студентів.

В Німеччині День студента в кожному університеті можуть святкувати по-різному. Найчастіше в цей день скасовуються всі заняття, проводять спортивні змагання. Якщо дозволяє погода, студенти святкують на відкритому повітрі - влаштовують дискотеки та вечірки.

Для студентів всього світу - це привід відзначити професійне свято, а для випускників будь-якого віку - привід згадати минулі часи.

*Максилевич Андрій  
МП-12*



тел. 50-30-95

Partner GROUP



Ваш Партнер

- Широкий асортимент шкільного приладдя
- Найбільший вибір якісних канцтоварів
- Побутова хімія
- Господарські товари
- Дитячі іграшки
- Сервісне обслуговування організацій
- Індивідуальний підхід до кожного покупця
- Гнучка система знижок
- Доставка канцтоварів безкоштовна

НАШІ МАГАЗИНИ: вул. Гординського, 4  
вул. Вовчинецька, 225 ТЦ «Велес»  
вул. Хоткевича, 63А ТЦ «Кошик»  
ГУРТІВНЯ КАНЦТОВАРІВ: вул. Ребета, 3